

informační servis 50

cena 2 Kčs

NEZÁVISLÉ TISKOVÉ STŘEDISKO

6.3.-13.3.1990



*Příští Nobel do Číny?
K článku na str. 3*

v listě:

Co s Chartou 77

Moskva 26.-27. února 1990

Jak myslí

S. Devátý versus JZD AK Slušovice

Jak dál v základním školství

Na vlastní pěst

Panoptikum

Kultura versus koruna

Permanentní obrana lidských práv

Viktor Dedera - §105

Dokumenty

atd...



Sochy určené ke zničení za okupace (německé).

K článku Setrvačnost? na str. 12

NEZAPOMEŇTE, ŽE JIŽ OD PŘÍSTĚ VYCHÁZÍ INFORMAČNÍ SERVIS POD NOVÝM NÁZVEM - RESPEKT - VE DVOJNÁSOBNÉM FORMÁTU ZA Kčs 3,50

CO S CHARTOU 77?

(budoucnost nejvýznamnější občanské iniciativy Československa zůstává otázkou)

Chartu 77 dnes mnozí skloňují ve všech pádech, nicméně v době převratných změn její neambiciózní poloha málokoho láká. 18.březen zřetelně ukáže, jestli bude první setkání všech signatářů nostalgickou vzpomínkou a poslední tečkou nebo novým impulsem pro nejstarší občanské hnutí ve východní Evropě.

Jedno je jisté: skutečnost svědčí hlasům, které předpověděly, že policejní represí totalitního státu uměle stmelovaná Charta 77 sice neztratí své opodstatnění, že se však rozpadne mnohdy až zázračná pospolitost signatářů, jež umožnila Chartě všechno přežít. Zde je nutné si uvědomit, že solidarita uvnitř Charty 77 nefungovala pouze vlivem tlaku systému. Byla to společně sdílená idea mravnosti oproti ideologii nemravnosti, jež byla hlavním motivem pro vzájemnou toleranci, úctu a schopnost považovat pronásledování druhého za vlastní újmu.

Situace vnější svobody, v níž jsme se také vlastním přičiněním ocitli, myšlenku Charty 77 bezprostředně neakcentuje. Společnost - a v jejím rámci i občanská hnutí - se atomizuje a mění své po léta petrifikované struktury. Každý jaksi pudově táhne k tomu, co ho baví a co dlouho nebo zatím vůbec nemohl dělat. Navíc téměř každý je událostmi spíše zaskočen a zmaten a neví, co se sebou.

Ideje nepodléhají času ani okolnostem. Ať již nad námi či v nás, jsou realitou, jejíž podstata se projevuje jako možnost. A právě tato skutečnost posiluje vědomí, že i když Charta 77 jako občanské hnutí zanikne, ona báze, již představuje, bude vždy limitem našeho jednání.

Jednotliví signatáři Charty 77 dnes zastávají různé vysoké funkce v Občanském fóru, ve vládě, v parlamentu a na Hradě. Lze jen doufat, že moc, která nutně provází i politiku jako umění nemožného, bude korigována jednáním právě těch osobností, jež v minulosti prošly školou demokracie v malém, jak ji představovala Charta 77.

Začínáme jakoby znovu a z ničeho. A jak na nás dýchá právě uplynulá epocha, hovoří Charta 77 svým dřívějším neúprosným a nepodplatitelným hlasem, upozorňujícím na odpovědnost člověka za sebe sama i za věci obecné. Tečka může být sebetlustší, a přesto nikdy dokonale nerozdělí dvě po sobě jdoucí éry. Minulost prosakuje do budoucnosti a budoucnost se neustále ohlíží zpět. A všechno se v jednom přítomném čase sune po cestě, které se říká dějiny. Nechce-li člověk být pouze jejich trapným příběhem, musí neustále sám sebe něčím přesahovat. Charta 77 byla a pořád ještě je přiležitostí, aby si to uvědomil.

Jan Ruml

MOSKVA 26.-27.ÚNORA 1990

Někdy stačí jedna nenápadná věta, jakoby mimoděk vyřčená, aby vypověděla víc než dlouhé interview.

Stalo se to v Moskvě. Začíná druhý den pobytu prezidenta Havla. Právě ve vládní vile snídá se zástupci sovětské veřejnosti a neformálních iniciativ, mimo jiné s Jelenou Bonnerovou, vdovou po A.Sacharovovi, s Konstantinem Babickým, Alexandrem Podrabínkem a dalšími. Přítomni jsou rovněž účastníci demonstrace ze srpna '68, kteří tehdy na Rudém náměstí protestovali proti obsazení Československa Rudou armádou. Prezident jim děkuje a zve je na výroční den okupace do Prahy.

Snídaně končí a všichni se pomalu rozcházejí. O pár minut později se pokloní A.Sacharovovi, prvnímu svatému za éry sovětské moci (jak mi na vostrjakovském hřbitově zašeptá do ucha jeden z domorodců). Vychází i malá drobná žena, nemocnou tvář zvýrazňují unavené kroky. Larisa Josifovna Bogoraz, jedna z účastnic demonstrace v r.1968, manželka spisovatele a politického vězně Anatolije Marčenko, který v r.1986 za nevyjasněných okolností zemřel v ruském koncentráku. Pohotový reportér, jemuž se téměř zázrakem podařilo prodrat do přísně střežené vily, jí klade otázku, co pro ni dnešní den znamená. "Je to završení mého života." Všechny otázky, které jsem si pro tuto podivuhodnou ženu připravil, jsou rázem zbytečné. S hlubokou úctou jí mlčky podávám ruku a ustupuji stranou, aby mohla projít.

Teprve teď se mi zaostřují mihotavé obrázky Moskvy předchozího dne. Šedá a špinavá jednotvárných ulic. Chodci, věčně uskakující před projíždějícími automobily. Všudypřítomné bumáčky. Anketa popularity, stavící Lenina, jednoho ze strůjců budoucích likvidací, hned za A.Sacharova, oběť této mašinérie. Po desetiletí krutá osamocenost hrstky statečných vzdorujících moci, zároveň však vydeděných z nechápajícího okolí. Čtyřhodinová fronta před rychlým občerstvením McDonald, dychtící nikoli po zatraceném hamburgeru, ale po záblesku donedávna tabuizovaného světa. Kreml po 17.hodině, kdy se prostranství pro turisty uzavírá. Teprve teď vyniknou uniformované postavy v dlouhých kabátech, bezpečně a nekompromisně ovládající světený prostor.

Náměstím nehlučně projíždějí desítky černých vozidel se zataženými záclonkami. Hejno vran pokaždé vzletne k pošmournému nebi, zašumí křídly do ticha a se zakrákáním dosedne zpět do vršků holých stromů.

Když konečně náměstím přichází prezident, nedokážu už jeho optimismus sdílet. George Orwell mne uchopil za ruku.

Nenápadná lidská výpověď "Je to završení mého života" v sobě skrývá obrovské utrpení a sílu. Výpověď člověka, který přes vražedné podmínky celospolečenského koncentráku dokázal na moci vyvzdorovat holé přežití. A proklopýtal-li onoho rána zcela osamělý branou pekla ven, nevyhrál. Svítla mu však naděje, že kdesi za obzorem se bezbřehá cesta otroctví a stesku stočí ke svému konci.

Jan Hrabina

náměstí a umožnili tak Gorbačovovi položit věnec k Památníku lidových hrdinů. Ve zmatku, který návrh vyvolal, byla třidvacetiletá Čchaj Ling jmenovaná vrchním velitelem studentů držících hladovku. Následujícího dne poskytla interview čínské televizi, v němž vyzvala vládu k dialogu a požádala spoluobčany o podporu.

Hladovka byla po čase odvolána a pekingští studenti se začali vracet zpátky do svých škol a kolejí. Vystřídali je studenti z provincií, a také skupiny dělníků a dalších obyvatel Pekingu. Na náměstí se ustavuje nový orgán pod názvem Nezávislá federace pekingských vysokých škol v čele s Wu-er-khaj-sim. 19.května je vyhlášeno stanné právo. 22.května navrhuje znovu Wu-er-khaj-si, který rozpoznal hrozící nebezpečí krveprolití, aby studenti náměstí vyklidili. Návrh je zamítnut, Wu-er-khaj-si rezignuje na svou funkci předsedy a místo federace je vytvořen kolektivní stálý výbor. 24.května vzniká po reorganizaci hnutí nový řídicí orgán Velení obrany náměstí Tchien-an-men. Čchaj Ling je jmenována vrchní velitelkou.

Feng Cchung-te zastával méně významnou funkci, dostal na starost správu finančních prostředků na náměstí. Když chtěla Čchaj Ling ze zdravotních důvodů dočasně odstoupit a navrhovala ho za sebe jako náhradu, odmítl, že prý nemá pro takovou funkci vhodnou povahu. Někteří studenti tenkrát kritizovali Čchaj Ling, že se snaží předat velení manželovi, jako by to byla jejich soukromá záležitost. Feng Cchung-te měl přitom za sebou mnohem větší politické zkušenosti než jeho žena. R.1986 byl zatčen za účast na demonstracích, o tři roky později se už počátkem dubna zapojil do studentského hnutí. Potom se zase vrátil ke knížám a do vedení hnutí se znovu zapojil až po hladovce své ženy.

Mnohé pozorovatele Čchaj Ling přímo děsila svou neústupností. Odmítala jakoukoliv kritiku ze strany starších intelektuálů a trvala na tom, že hnutí je především záležitostí studentů samotných. To se ukázalo jako velká chyba. Zprvu také odmítala poskytovat interview, domnívala se, že novináři působí hnutí víc škody než užitku. Vůči hongkongským novinářům se stala přístupnější, až když do Pekingu dorazily peníze, které sebrali studenti tohoto britského území na podporu hnutí.

Někteří lidé ji také kritizovali, že nevyužila několika možností vyklidit náměstí a naopak naléhala na studenty, aby zůstali. Tak na tiskové konferenci uspořádané na náměstí studentskými organizacemi 27.května bylo řečeno, že demonstranti je opustí 30.května. Hovořila především

Čchaj Ling spolu s Wang Tanem a Wu-er-khaj-sim. O dva dny později byl však odchod z náměstí odložen až do doby po zasedání stálého výboru Všečínského shromáždění lidových zástupců (parlamentu), tedy do 20.června. Určitá nespokojenost se projevila také, když vyšlo najevo, že Čchaj Ling rozdělila mezi studentské vůdce větší finanční částky, jež měly usnadnit jejich případný útěk do zahraničí. Což se nakonec ukázalo jako velmi prozíravé opatření.

2.května poskytla na náměstí interview. Na námitku, jestli neměla popřát více sluchu intelektuálům typu Jen Ťia-čchi, kteří naléhali na ukončení hladovky, odpověděla, že hladovku nedrželi studenti jen jako odpor vůči vládě, ale i jako pokus ukázat čínskému lidu, že jeho děti jsou ochotny obětovat život za demokracii. A podpora, kterou si studenti získali, je prý důkazem pochopení tohoto záměru. V době, kdy probíhaly spory, zda na náměstí zůstat či odejít, prohlásila Čchaj Ling: "I kdyby padaly hlavy a krev tekla proudem, my toto náměstí nevydáme." Nakonec ovšem 4.června brzo ráno odvedla z náměstí, na které se valily tanky, oddíl studentů. Zatímco odcházeli, na náměstí a v jeho okolí umíraly tisíce studentů, dělníků i náhodných chodců.

Od dramatického prohlášení ze 6.června, v němž Čchaj Ling na magnetofonovém pásku odsoudila masakr, o ní nejsou zprávy. Informace, podle nichž se uchýlila na některé cizí zastupitelství, nebo uprchla do zahraničí, nebyly zřejmě pravdivé, stejně jako všechny pověsti o jejím zatčení. V prosinci 1989 uvádělo čínské velvyslanectví v Oslu, že je stále ještě "na útěku". Letos v lednu se objevila zpráva o jejím zatčení, čínská vláda se k tomu nevyjádřila. Údajně se koncem roku skrývala v jižní Číně a snažila se uprchnout do Hongkongu. Je prý těhotná.

Vytrvalost, s níž uniká svým pronásledovatelům, jí mezi čínskými studenty získala novou popularitu. Možná, že k tomu přispěla i zpráva o její nominaci na Nobelovu cenu míru. Čínské demokratické hnutí, těžce ořesené po loňském masakru, bude zřejmě hrdinku jako Čchaj Ling potřebovat jako symbol, kolem něhož by se znovu semkly řady jeho zdecimovaných stoupenců.

Bonnie Mc Dougall

*(australská sinoložka působící v Oslu), psáno pro IS
překlad: -MH-*

RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT
RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT
RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT
RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT
RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT RESPEKT

Tři čtvrtě roku uplynulo od masakru na náměstí Tchien-an-men. Do popředí zájmu světové veřejnosti se mezitím dostaly jiné události: dramatické změny ve východní Evropě, jižní Africe a Střední Americe, národnostní konflikty v Sovětském svazu...

Brutální potlačení Pekingského jara 1989 však v žádném případě není zapomenuto. Jedna z vůdkyň a dnes už i symbolů tohoto hnutí, třiačtyřicetiletá studentka Čchaj Ling, byla nominována na Nobelovu cenu míru za rok 1990.

V době, kdy v Číně vrcholil boj za demokracii, byla čs. veřejnost informována zcela nedostatečně, pokud nebyla přímo dezinformována (viz např. články V. Diviše v Rudém právu). Pokládáme za potřebné pokusit se přispět k překonání následků této informační blokády. Nedávno navštívil naši redakci předseda Ligy čínských studentů v NSR a aktivista Federace za demokratickou Čínu pan Li Po. Rozhovor s ním přineseme za týden, stejně jako zprávu o návštěvě dvou významných představitelů čínského demokratického exilu, spisovatele a novináře Liou Pin-jena a studenta Šen Tchunga, kteří 4.3. přiletěli do Prahy.

PŘÍŠTÍ NOBEL DO ČÍNY?

Čchaj Ling, žena, která vedle Wang Tana a Wu-er-khaj-sima patřila k nejvlivnějším studentským vůdcům loňského "Pekingského jara". 4. června, dva dny po masakru na náměstí Tchien-an-men vyhlásila na magnetofonovém pásku celou hrdzu vojenského zásahu a její svědectví obletělo svět. Uveřejnili jsme je v Revolver Revue č. 13 pod názvem "Ještě jsem naživu". Mylně jsme tehdy uvedli, že autorce se podařilo uprchnout do Austrálie. Z Federace za demokratickou Čínu sídlící v Paříži, jsme se dozvěděli, že se dosud skrývá v ČLR.

Začátkem února se objevila zpráva, že Čchaj Ling byla nominována na letošní Nobelovu cenu míru.

Stane se tedy Čchaj Ling v r. 1990 první čínskou nositelkou Nobelovy ceny? Norský tisk soudí, že má velkou šanci, i když bude muset obstát v silné konkurenci s Gorbačovem a Havlem. Prozatím snad nebyl navržen žádný jiný čínský kandidát, což ovšem nelze tvrdit s jistotou, protože Výbor Nobelovy ceny míru zveřejňuje seznamy kandidátů teprve po padesáti letech.

S myšlenkou nominovat některého čínského studenta přišlo jako první v červnu 1989 čerstvě ustavené Nezávislé sdružení čínských studentů v Norsku. Oficiální návrh podali nejprve dva poslanci a všech čtyřiačtyřicet poslankyň norského parlamentu. Určitá nejistota panuje ohledně toho, zač je vlastně cena míru udělována, několikrát ji totiž obdrželi lidé, kteří rozhodně nebyli kovanými pacifisty, např. Henry Kissinger či Le Duc Tho (ten ji ovšem odmítl). Objevily se dokonce námitky proti jejímu udělení dalajlámovi s tím, že prý někteří jeho stoupenci prosazují násilné osvobození Tibetu. Původně měla být oceněním snah o odzbrojení či o ukončení ozbrojeného konfliktu. Nenásilné demonstrace v podmínkách stanného práva do tohoto vymezení příliš nezapadají, přesto však někteří norští komentátoři soudí, že Čchaj Ling by si rozhodně mírovou cenu zasloužila. Seznam kandidátů bývá ukončen počátkem června, cena vyhlášována v říjnu a slavnostní ceremoniál se za účasti norského krále a vlády koná 10. prosince.

Jsou domněnky, že vzhledem k udělení Nobelovy ceny za rok 1989 tibetskému dalajlámovi není pravděpodobné, že

by příští rok opět putovala do Východní Asie. Na druhé straně by se mohlo stát, že Výbor bude na loňské výhrůžky čínské vlády v souvislosti s dalajlámou reagovat tak, že jí uštedří další políček. V Norsku má kandidatura Čchaj Ling širokou podporu, loni např. byla prohlášena čestnou studentkou Univerzity v Tromsø.

Proti kandidatuře Čchaj Ling ovšem padaly i určité výhrady, jednak kvůli jejímu mládí, jednak vzhledem ke krátkosti období, kdy vystupovala jako studentský vůdce na pekingských demonstracích. Námitky byly i k její "posedlosti vidinou krveprolití" a autoritativnímu vystupování na náměstí Nebeského klidu. Nobelova cena míru se ale neuděluje za demokratický styl práce, a neblahé předtuchy Čchaj Ling ohledně hrozičho krveprolití se ukázaly jako zcela oprávněné.

O samotné Čchaj Ling se toho ví na Západě jen velmi málo. Nejlepším zdrojem informací o pohnutých událostech Pekingského jara a jejich protagonistech je kniha "Lid nikdy nezapomene" (Žen-min-pu-chuej wang-ti), vydaná v r. 1989 v Hongkongu. Podle ní se Čchaj Ling narodila v r. 1966 v Pekingu. Studovala nejdříve na tamní univerzitě, kde se seznámila se svým budoucím

manželem Feng Cchung-tem a od r. 1987 na Pekingské vysoké škole pedagogické, kde se specializovala na dětskou psychologii. Feng Cchung-te studoval na Pekingské universitě fyziku. V květnu 1988 uzavřeli sňatek. Na začátku demonstrací na jaře 1989 neprojevoval ani jeden z nich obzvláštní zájem o politiku. Věnovali se svému oboru a jako většina čínských studentů doufali, že budou mít možnost odjet na studia do zahraničí. Feng se chtěl po studiích v zámoří vrátit do Číny a založit institut pro výzkum výpočetní techniky.

Aktivní podíl Čchaj Ling na studentském hnutí začal demonstracemi na paměť zesnulého Chu Jao-panga 28. dubna 1989, tehdy se stala tajemnicí Nezávislého výboru studentů pekingských vysokých škol. Byla pak mezi prvními čtyřiceti, kteří, když začaly demonstrace po 4. květnu ochabovat, vyhlásili hladovku. 16. května navrhl studentský vůdce Wu-er-khaj-si, aby studenti opustili



Čchaj Ling

čárku. V podstatě nebyli placeni za to, že mají na obvodu klid, ale že zkontrolovali určitý počet lidí. Kriminalista má předepsáno, že musí vyřešit šest případů za měsíc a nerozlišuje se složitost vyšetřování. Například šest trestných činů výtržnictví, kdy je pachatel zatčen na místě činu, je bráno stejně jako šest případů vloupání, kdy je zapotřebí pečlivého odborného vyšetření.

Od sobotního poledne jsem se zúčastnil asi čtrnácti hodin služby v obvodě Prahy 7. Provázel mě poručík Tichý. Navštívili jsme nepovolenou burzu u holešovické tržnice, kde bylo od rána hlášeno třináct ukradených peněženek. Prodávající a nakupující zabírali nejen chodník, ale i část vozovky. Blokovali provoz a dva mladé dopravky naprosto ignorovali. Ten den zahajovala Matějská pouť. Na hlídání areálu byli určení dva pěší hlídkoví příslušníci. Vrátili jsme se na služebnu. Mladí manželé právě přišli nahlásit vyloupení bytu. Škoda asi sto tisíc. V bytě nezůstalo vůbec nic.

Podle poručíka Tichého zjistí policie asi 40% pachatelů. "Ale pozor. Většina pachatelů 'vyšetřených' případů je zadržena na místě činu. Odborná vyšetření mají úspěšnost mnohem menší. Ze sedmdesáti případů krádeží aut zjistíme odborným vyšetřením tak dva tři pachatele. Nejsou svědci, na snímání otisků máme špatné prostředky, služební pes se většinou použít nedá, protože se auto najde až za delší čas."

V šest hodin přišli dva mladíci nahlásit vykradení auta a ztrátu třiceti tisíc korun. Za hodinu je hlášena výtržnost v klubu Fontána. Opilý voják na dovolené vykopl skleněnou výplň dveří, protože ho nechťeli pustit dovnitř. Když ho zatýkají, křičí, že bude mluvit, až přijde prezident Havel. Vyhrožuje, že je osobní řidič generála Vacka a že nás nechá všechny zavřít. Po výslechu je převezen na posádku na náměstí Republiky.

"Dříve nám stále někdo vyhrožoval významnými osobnostmi. Často ne bezdůvodně. Jednou jsme zastavili mladého Jakeše a byl z toho průšvih. Raději jsme nechávali všechny bílé žigulky bez povšimnutí. Dopravák, který

donutil Štěpánova řidiče odjet z místa zákazu stání, byl za hodinu přeložen do Kladna. Major Bečvář, ten, co se zastřelil, nás zval na politické pohovory. Museli jsme na fotografiích poznávat představitele strany a odpovídat na ty nejpitomější otázky."

Večer objíždíme diskotéky. Mám z toho smíšené pocity, oba vypadáme úplně jinak než běžní návštěvníci a jsme jednoznačně identifikováni jako policajti. Všude je klid, a jak jsem se později dozvěděl, byl náš příchod předem hlášen. Potom vyjíždíme k ukradenému autu, které našla hlídka odstavené pod mostem na Štvanici. Technici fotí, pokoušejí se sejmut otisky, zapisují. Majitel auta je mimo Prahu, příslušníci vozidlo zajistí a opouštějí. Asi v deset projíždíme temná zákoutí Letné a Holešovic. Nalézáme pouze jednoho opilce ležícího na silnici a přivoláváme vyslačkou hlídku. Všude je prázdná a klid. Pouze u zadního vchodu PKOJF vidíme rodinu Arménů, kterou jsme potkali už odpoledne na burze.

"Včera jsme na parkovišti chytli dva mladíky s nářadím na vykrádání aut. Samozřejmě jsme jim nic nedokázali. A bez důkazů si už dnes nikdo netroufne nikoho zadržet. Tak jsme jim aspoň zabavili nářadí."

V noci vyjíždíme ještě k jednomu přepadení taxikáře. Na místě jsou už tři hlídkové vozy i z jiných důvodů a několik taxíků. Dovídáme se číslo auta, v němž pachatel ujel.

Taxikář není zraněn. Případ je předán obvodu Prahy 1.

Končím "inspekci" asi ve dvě hodiny. Ač jsem v minulosti zažil na vlastní kůži několikrát "ochranu zákona" příslušníky VB, bylo mi jich dnes po tom všem trochu líto. Stojí pravděpodobně před prověrkami, dosud však nebyl vydán žádný rozkaz, a tak mezi nimi panuje značné napětí a obava z budoucnosti. Nejvíce se to dotýká těch, kteří skutečně chtějí, aby policie pracovala tak, jak pracovat má. Zdá se, že jejich práci sabotuje příliš mnoho lidí ze samotného bezpečnostního aparátu.

Jaroslav Spurný

O souboji Stanislava Devátého s Agrokombinátem Slušovice informoval veřejnost i "předrevoluční" oficiální tisk. Tón článků, stejně jako vývoj celého procesu, se radikálně změnil po 17. listopadu a spravedlností bylo nakonec učiněno zadost: bývalý mluvčí Charty 77 vyhrál svůj spor se slušovickým gigantem na celé čáře. Ukazuje se však, že někteří z vysokých funkcionářů agrokombinátu se s porážkou nemohou smířit a pokračují v boji. Je samozřejmé, že prostředky, které k tomu volí, jsou přímo úměrné jejich schopnostem a intelektuální úrovni. O tom už mluví následující příspěvek - otevřený dopis Stanislava Devátého.

MILÝ PANE KALÁČI!

Dne 15. února jste mne na veřejné schůzi v JZD AK Slušovice označil za konfidenta Státní bezpečnosti. Nevím, zda Vás k tomuto výroku motivoval můj pracovní právní spor o neplatnost vyloučení z družstva Slušovic, který jsem byl nucen vést dva roky a který jste jako právní zástupce Slušovic právě definitivně prohrál, či jste snad chtěl tímto nepravdivým výrokem opět manipulovat veřejné mínění družstevníků při právě probíhajících volbách do představenstva družstva, nebo jste se snad domníval, že tím zamlžíte krajským prokurátorem vyslovenou pravdu o Vašem ovlivňování brněnského soudu v můj neprospěch, anebo jste byl veden jinými motivy. Ať už to bylo jakkoli,

musím říci, že jste mne překvapil. Nikoli proto, že bych od Vás takovou zlovolnost neočekával, ale proto, jak krátkou máte paměť. A tak dovoluji, abych Vám ji trochu oživil.

Je to pouhé dva roky, kdy jste mne sám ve Slušovických novinách pomlouval a špinil, kdy jste tleskal tajemníkovi OV KSČ, který mne označoval za třídního nepřítele. Je to pouhé dva roky, kdy jste mi vyprávěl o tom, že jsem šéfem jakési páté kolony a kdy jste se veřejně ztotožňoval s názorem, že do čela Charty 77 jsem byl postaven jen pro svou nepřátelskou činnost proti socialistickému státnímu zřízení. Je to pouhé dva roky, kdy jste neváhal zvednout ruku a dát tak souhlas mém vyhození z práce, ačkoliv

JAK MYSLÍ

(demokratická diskuse o konečném řešení cikánské otázky v Prostějově)

Nevím, jaká je situace ve velkých městech, ale u nás v Prostějově se komunisté začínají opět formovat. Ti "prozíravější" odevzdali legitimace a vstupují houfně do občanských fór. Ti "opravdoví" přesunuli těžiště své práce z fabrik do uličních organizací. Spojili se s těmi, kteří tuto společnost budovali celý život a teď zaslouženě odpočívají. Radí se, jak získat zpět ztracené pozice a pořádají různé seance.

Jedné z nich jsem se zúčastnil. Byla to schůze uliční organizace KSC a občanského výboru ve volebním obvodu, kde je dosti vysoká koncentrace rómského obyvatelstva. Na pořadu jednání měli několik bodů. Všechny však směřovaly k jednomu: návrhu na výměnu komunistického poslance za poslance rómského původu. Protože tento návrh předložilo OF, byl jsem přizván, abych celou věc vysvětlil.

Přišel jsem o něco později. V tělocvičně, kde se tato akce konala, to už vřelo. Asi padesát komunistů v důchodovém věku pokřikovalo na hrstku o něco mladších lidí, kteří se snažili o dialog. Potom jeden po druhém vstávali, hrdě se hlásili ke komunistické straně jako předvoji dělnické třídy, bili se v prsa a vytrubovali, co všechno udělali pro svůj volební obvod. A co by ještě všechno udělali nebýt těch špinavých cikánů, kteří výsledky jejich práce ničí. No a teď si ke všemu ještě přijde nějaké Občanské fórum a místo jejich čistých stranek kooptuje za poslance právě ony "špinavé" Rómy. Jakýkoliv odpor umlčovali křikem s poukazem na úctu ke stáří a k vykonané práci pro společnost. V této atmosféře jsem byl vyzván, abych promluvil.

Víte, ono se ve mně něco zlomilo. V tom okamžiku mi proběhl hlavou film, ve kterém jsem hrál hlavní roli.

Začínal nepříjemně na střední škole. Po vyučení jsem byl stíhán za hanebné nápisy "SOJUZ A APOLLO" na tričku. Pak přišel vyhazov z práce, kterému předcházelo moje veřejné odmítnutí podpisu Anticharty. Pak mě jeden slušný člověk zaměstnal jako opravář v televizní službě. Zde

jsem s pětiměsíční přestávkou pracoval deset let. Těch pět měsíců jsem strávil ve vězení za "útok na veřejného činitele". Po mém "napravení" rozvod. Pak seznámení se samizdaty, nepovolenými knihami, filozofickými směry, mezinárodními úmluvami a našimi zákony. Poslední dva roky aktivní činnosti pod dozorem StB. Na většině demonstrací v Praze zatčen. Sedmnáctý listopad a zakládání Občanského fóra v okresním městě. Přesvědčování váhajících, že teď je zrovna ta pravá doba. Počáteční euforie obyvatel postupně se měnící v apatii, když jedinou změnou v kancelářích je jiná fotografie státníka na zdi... Stíh, reál.

"Jak se tak na vás, soudružky a soudruzi, dívám, pro vás se vůbec nic nezměnilo. Vám vůbec nevadí, že jste svou aktivní činností přivedli tento stát na pokraj katastrofy, ze které se nevymotá ani příští generace. Že jste tuto kdysi bohatou republiku zplundrovali, že jste vyrabovali nejen ekonomický potenciál, který jste ukradli po únorovém puči, ale taky nerostné bohatství země. Zdevastovali jste naše lesy, pole a louky. Naše historické památky a umělecká díla. Že jste málem vybili nejlepší mozky našeho národa, že jste zprznili několik generací mládeže? Valíte si životem svou hovnovou kuličku a vůbec vás nezajímá, co přenecháváte svým vnukům...? Když si po tom všem vaši potomci chtějí zařídít život jinak a vás nechat v klidu dožít, dožadujete se úcty ke stáří! Místo toho, abyste se styděli, chcete ještě poučovat? Tvrdíte, že se vedle cikánů nedá žít, že to nejsou lidé!...FUJ!!!"

Vřava, konec...

"Slyšeli jsme, žeš rozbil schůzi občanského výboru... Tebe už nemůžeme nikam pustit. Na komunisty nemůžes tak zhurta. Musíš je přesvědčit!"

Děkuji vám za rady, přátelé z Občanského fóra. Jestliže pro komunisty nejsou Rómové lidi, pak myslí jako fašisté a podle toho by se s nimi mělo jednat.

Arnošt Kohut

POLICIE? NAPĚTÍ...

Nechci v žádném případě omlouvat chování příslušníků v minulých letech. Aroganci, svévoli, zákroky na hranici zákona nebo za ní opomenout nelze.

Dnes už vědí téměř všichni, že komunistická strana dokázala za čtyřicet let své vlády zdecimovat průmysl, školství, zemědělství, životní prostředí, velmi mě ale překvapilo, že dokázala do velké míry narušit funkčnost jednoho z aparátů, na němž stála její moc. Hovořím o Veřejné bezpečnosti.

Několikrát jsem se setkal v posledních týdnech s příslušníky VB obvodů Prahy 1 a 7. Naprosto mě

šokovaly podmínky, ve kterých pracují. Malinké kanceláře, v nich je natěsnáno až pět policajtů, minimální technika, která často nefunguje, množství nezaplacených přesčasových hodin a dodnes stále ještě zneužívání policie na zákroky, k nimž není určena. Platy nepřevyšují republikový průměr. Stav hlídkových příslušníků klesl za posledních patnáct let v Praze 7 na třetinu. Stávalo se, že příslušníci neměli auto na výjezd k případu. Naprosto nesmyslné bylo posuzování jejich práce. Byli nuceni (i když mám pocit, že to mnozí dělali s chutí) k častým perlustracím občanů, protože měli za každou kontrolu

družstvo. I když mohlo jít o nadsázku, jedno je jisté: v rámci relativního hodnocení přírodních podmínek zemědělské výroby je okres Hradec Králové na prvním místě v Čechách a na druhém v České republice (těsně za Břeclaví). Pokud má zemědělský podnik i v těchto optimálních podmínkách a při započtení běžných subvencí problémy s hospodářskou existencí, není tu něco

v pořádku. To mě vrací opět k úvodu: dotace do našeho zemědělství by byly skutečně srovnatelné s úrovní NSR, kdyby tamní rolníci vedle pěstování obilí a chovu dobytka asanovali městská centra, kupovali fotbalová mužstva a vyráběli suvenýry, autopřísluženství nebo computery.

(pt)

JAK DÁL V ZÁKLADNÍM ŠKOLSTVÍ

Domníváme se, že na podstatnější změny ve školství si budeme muset počkat. Vysoké školy si dnes získávají určitou samostatnost, horší je to se školami středními a zejména základními. Snižování finančních investic, značná feminizace školství, osnovy sloužící výchově "socialistických dětí", špatné učebnice, to vše nám odkázal režim minulý. Po něm zůstalo i nezměněné vedení škol. Například na ZŠ Kapitána Jaroše v Praze 9 na Proseku je zástupkyní ředitelky kantorka, která loni veřejně odsoudila lednové demonstrace, podpořila zásah bezpečnostních sil a ještě v prosinci strašila děti budoucím nedostatkem potravin.

Podívejme se však na ministerstvo. Bývalá ministryně Synková je lékařkou, současný ministr Adam je lékař - revmatolog a jeho náměstek pro základní školství RNDr. Vrána hygienik. Nezdá se tedy, že by vedoucí místa ve školství byla obsazována odborníky, jak je proklamováno.

Poněkud zvláštní je i posuzování výsledků jednotlivých základních škol. "Standarty" za úspěch se rozdávají spíš podle známostí, než podle výsledků. Jinak by se nemohlo stát, že za loňský rok byla oceněna škola bez tělocvičny a s učitelským sborem, proti němuž mají rodiče už léta značné výhrady. Ve školách se nepřehlídí k individualitě dětí, nakonec ve třídách s pětácti i více dětmi je to nemyslitelné. Stovky dětí procházejí pedagogicko-psychologickými poradnami jen proto, že na ně učitel nemůže ve třídě brát ohled. Existuje případ maminky, která chtěla nabídnout příspěvek učitelce, aby hodnotila dítě individuálně s ohledem na jeho pomalé pracovní tempo. Je nutné se zmínit o vyučování na směny,

o naprosto rozdílném přístupu učitelů k dětem, o ztrátě autority povolání učitele.

Je otázkou, jestli by za současného stavu nebylo vhodnější reálně uvažovat o vytvoření alternativního školství. Ministr Adam se k tomuto návrhu zatím staví záporně a propaguje školství jednotné. Někomu se může zdát utopii uvažovat o soukromých nebo církevních školách. Ale je stejnou utopií věřit tomu, že se situace ve školství změní zvýšením platu učitelů, vydáním nových učebnic a změnou osnov. Nemusíme mít strach z nějakého elitářství. Nakonec dnes existují základní školy s rozšířenou výukou jazyků, na které přecházejí nadané děti už ve třetí třídě a nikomu to nevaří. Proč by nemohly vzniknout školy jiného typu (zatím není nutné, aby byly soukromé), které by zvedaly laťku základního školství?

Jde o to, aby při vyučování neztrácel motiv děti nadané, aby našly vztah ke škole i děti s nadáním slabším, které jsou dnes přetřazovány do zvláštních škol. Bylo by to v souladu se světovým trendem, který považuje zapojení dětí s různými typy poruch do běžných tříd za výhodné pro obě strany. Postižené nebo slabší dítě se učí žít již od malička ve společnosti normálních dětí a naopak zdravé děti se učí toleranci a zodpovědnosti. Děti jsou tak přirozeně vychovávány k mravnosti a sociálnímu citění.

Je tedy důležité, aby jednotné škole vyrostla konkurence a rodiče měly pro své děti možnost výběru. Vytváření alternativních škol by se mělo jednoznačně podporovat. Nejde jen o výchovu a vzdělání dětí, jde o to, aby i rodiče našli ke školství aktivnější přístup a obnovili svou důvěru v jeho odbornost.

J.S.+V.R.

NA VLASTNÍ PĚŠ

Dne 12.2.1990 p.Hauzar, občan Prahy 2, oznámil Veřejné bezpečnosti vykradení svého bytu. Nespoléhal však zcela na naši VB: ještě před návštěvou policie se mu podařilo zjistit jméno a trvalé bydliště pachatele. Na MO VB ve Vyšehradské ulici pak pouze žádal, aby VB zloděje zadržela a případně usvědčila. Přítomný příslušník však trestný čin vzhledem k "nízké" škodě na majetku (17.000 Kčs) neshledal natolik závažným, aby bylo třeba se jím zabývat. Ukázal k východu a odešel do služebny. Tím, na rozdíl od okradeného občana, považoval záležitost za vyřízenou.

Po stížnosti na OS SNB Prahy 2, odkud operační důstojník vyšehradským příslušníkům telefonicky

domluvil, se p.Hauzar vrátil zpět na MO VB. Nepříliš nadšený vyšetřovatel mu při sepisování protokolu "objasnil", že se nelze pasivně příslušníků VB divit, neboť jsou neustále perzekvováni a napadáni.

Zdá se, že někteří policisté nemají chuť veřejnost chránit, ale podobným chováním spíše ospravedlnit bývalý "pořádek", jehož udržení již od srpna 1988 tak aktivně pomáhali. A ti, kteří jako pan Hauzar "nepochodí", nebo se z nejrůznějších důvodů nebudou chtít obrátit na VB, by možná uvítali existenci detektivních kanceláří, ve světě běžných. Raději však doufejme, že se VB o důvěru občanů znovu zaslouží.

-13-

jste věděl, že nejednáte v souladu se zákonem, nýbrž z pozice moci, chráněn gloriolou neomylného komunisty.

Dne 18. prosince 1989 jste na mítinku OF ve Slušovicích řekl, že příkaz k mému vyhazovu jste dostali od Státní bezpečnosti. Řekl jste dokonce, že v případech, kdy docházelo k jednotlivým soudním jednáním, jste ještě v nočních hodinách dostával od Státní bezpečnosti podrobné instrukce o mých poradách, které jsem ve svém bytě vedl s mým obhájcem JUDr. Jánem Čarnogurským a které tedy nesporně pocházely z instalovaného odposlechu. Řekl jste, že jste těchto instrukcí používal při jednáních proti mně.

Věřte, milý pane Kaláči, že jsem dopis podobného obsahu ještě nepsal. V minulosti jsem výpady, štvání, pomluvy a pokusy o mou likvidaci přenechával vyšší spravedlnosti, která naštěstí pracuje velmi spolehlivě. V tomto případě činím výjimku z jednoho prostého důvodu. Vaše pomluva

způsobila, že má osmnáctiletá neteř, které ještě nedávno bylo jasně řečeno, aby se nepokoušela podávat si přihlášku na vysokou školu jen proto, že má nehodného strýce, byla napadena lidmi, že pochází z estébácké rodiny. A to mi, pane Kaláči, skutečně vadí, ale také mě to přesvědčilo o tom, že je třeba i nadále velmi nekompromisně vystupovat proti zlu, které se stále objevuje.

Vážený pane Kaláči, Vy, jako komunista a nyní člen Zemědělské strany, stále používáte praktiky a metody komunistické strany, která naši zem přivedla do nynějšího nehezkého stavu. Z Vašeho jednání jsem dospěl k názoru, že Vám nejde o budování nového právního a prosperujícího státu, ale o udržení vlastního monopolu moci. Proto jsem nucen připojit se k trestnému oznámení, které na Vás v souvislosti s Vaším výrokem podali členové OF Zlín ing. Petr Bartoš a ing. Bedřich Koutný, což tímto činím.

Stanislav Devátý, Zlín



Zleva: Čmólik, předseda CV KSČ - nyní Zemědělská strana, Jakeš, Čuba

KULHAJÍCÍ SROVNÁNÍ

Rudé právo publikovalo 26. února příspěvek Zdeňka Hoffmanna "Subvencijí všichni". Autor v něm porovnává dotace do zemědělství u nás a ve vyspělých státech a dochází k závěru, že tyto subvence jsou nevyhnutelné i v nejrozvinutějších oblastech a že například v NSR je jejich podíl na hodnotě tržní zemědělské produkce srovnatelný s našimi poměry. Obdobný ukazatel pro země Evropských společenství je v článku odhadován na 46 procent. O dva dny později, ve výtahu ze zprávy vlády o stavu země, přednesené M. Čálfou, se v tomtéž listě mluví o průměrných dotacích ve státech ES ve výši 15 procent, což je polovina našeho podílu. Je zajímavé, že například ve Svobodném slově, které zprávu přetisklo celou, tento údaj schází. Ale ať už je skutečná hodnota jakákoliv, zakrývá nám druhou stránku celé záležitosti.

Jestliže se zemědělství subvencuje, tak proto, aby fungovalo bez ořesů a věnovalo se tomu, čemu se věnovat

má: v konečném důsledku zásobování obyvatelstva kvalitními potravinami. Jak je tedy možné, že naše zemědělská družstva nejsou schopna ekonomicky přežít bez "přidružené výroby"? Prochází-li se turista po Praze, nestačí se divit, co všechno mají tyto korporace na starosti - od zmrzlinářských stánků přes vinárny, restaurace, až po stavební práce. Na pultech je vidět zboží nejrozumnějšího charakteru, včetně výpočetní techniky, pocházející z dílen JZD. Buď je vyrábějí specialisté, kteří jsou pak placeni z peněz určených zemědělství, nebo družstevníci, kteří zase suplují práci dotyčných odborníků. Rozhodně se ale nejedná o normální situaci.

Před rokem jsem hovořil s agronomem ve Smržově na královéhradecku, kde si místní JZD vydělávalo cejchováním benzinových čerpadel. V nezávazné debatě usoudil, že kdyby neexistovala "přidružená výroba", na celém okrese by se udrželo nad vodou pouze jedině

• **EKOLOGICKÁ MANIFESTACE V ZABRZE.** Městská koordinační komise Solidarity, Konfederace nezávislého Polska a polská Strana zelených uspořádaly 24.2.90 v hornoslezském Zabrze manifestaci proti provozu koksoven a jejich výstavbě. Na manifestaci promluvil dánský občan Svén Overlade, který organizuje pro děti ze Zabrze prázdninové pobyty v Dánku. S.Overlade řekl, že polské děti, které jezdí do Dánka, mají 50 miligramů olova v jednom litru krve. Přípustná norma je 5 miligramů na jeden litr krve. (VIA-SIS)

• **SIBÍRSKÉ ČERNOBYLY.** Podle polského Přehledu agenturních zpráv nejsou konečné následky havárie černobylského reaktoru známy. Na dálné východním poloostrově Čukotka, kde se v padesátých a šedesátých letech prováděly jaderné zkoušky, je záření stále dvakrát větší, než je průměr. Nedávno zveřejněná zpráva leningradského Ústavu jaderného výzkumu upozorňuje na to, že občané této oblasti obzvláště trpí tuberkulózou a plicními nemocemi. Úmrtnost novorozenců je jedna z nejvyšších na světě (70 až 100 úmrtí na 1000 narozených). Průměrná délka života zde žijících Čuků a Eskymáků (celkem 15 tisíc) nepřesahuje 45 let. Výskyt rakoviny kostní dřeně, ale i jiných jejích forem je téměř všeoobecný. V jedné vesnici, kterou nedávno navštívili vědci a lidoví poslanci, byli všichni dospělí obyvatelé nemocni rakovinou. Tento stav má své kořeny nejen v přímém záření, ale i ve způsobu stravování místních obyvatel. Maso sobů, které tvoří hlavní část jídelníčku, má stokrát více radioaktivního cesia 137 a dvacetkrát více olova než je průměr pro SSSR. Důsledkem toho jsou změny kostní substance a poškození hlavní nervové soustavy. (VIA)

• **VÝSTAVA STŘEDOVĚKÝCH PERGAMENOVÝCH LISTIN.** Národní muzeum v Praze pořádá v předzáří stále expozice nových českých dějin v historické budově Národního muzea výstavu středověkých pergamenových listin. Jejich rozsáhlá sbírka, uložená v archivu NM, obsahuje v současné době přes 1500 kusů, z toho více než 700 listin z období středověku do roku 1526. Většina listin dosud nebyla zpřístupněna a je nyní veřejnosti představována poprvé. Nejstarším exponátem je zakládací listina cisterciáckého kláštera v Sedlci u Kutné Hory ze 40.let 12.stol. Výstava byla

zahájena 27.února 1990. (Zpravodajství NM)

• **NOVÉ ODBORY ČS. HUDEBNÍKŮ.** Dne 25.února proběhl v Praze ustavující sjezd Unie československých orchestrálních hudebníků. Jedná se o odborový svaz, který se považuje za jednoho z právních nástupců dosavadního Ústředního výboru Odborového svazu pracovníků kultury, umění a společenských organizací. Posláním Unie je obhajovat a prosazovat pracovní právní, profesní, ekonomické a sociální zájmy svých členů a usilovat o důstojné postavení profesionálních hráčů symfonických, divadelních a komorních orchestrů. Ustavující sjezd zvolil Radu Unie, Revizní orgán a prezidenta, kterým se stal pan Jakub Valdman. Unie funguje s celostátní působností. Adresa: Unie čs.orchestrálních hudebníků, Gorkého nám.23, Praha 1, tel.21142765.

• **NECHME AUTO DOMA!** Pražské ekologické iniciativy sdružené pod Zeleným kruhem chtějí vyhlásit 21.březen dnem bez osobních automobilů a současně dnem "alternativních dopravních prostředků" (kola, koloběžky, kolečkové brusle...). V 17.00 chtějí aktivisté zablokovat některé dopravní tepny a mezi čekajícími řidiči provedou anketu odkud, kam a proč jedou.

"Naše akce nemíří proti řidičům, chtěli bychom demonstrovat nesmyslnost koncepce ZAKOS (základního komunikačního systému), který vede maximum dopravy středem města," píše se na propagačním letáčku Zeleného kruhu.

• **NOVÉ KULTURNÍ STŘEDISKO** ...bylo založeno ve Zlíně. Zakladatelé nazvali svůj projekt ARCHA a pod jednou střechou by mělo v dohledné době přímo ve středu města začít fungovat vydavatelství (připravovaná kniha o Tomáši Bačovi už je v tisku), antikvariát, knihkupectví a galerie. Velkým problémem zatím zůstávají tíživé počáteční investice vzniklé nevyhovující úpravou budovy ARCHY předchozími majiteli.

Konto vydavatelství Archa: Komerční banka Zlín, 34833-53852-661. Adresa: Archa, Náměstí Míru 63, 760 01 Zlín.

• **HLEDÁTE ZAMĚSTNÁNÍ?** Nové kino "Svědectví" přijme několik promítačů na promítání (zakázaných) filmů. Od 20.3. vždy pravidelně v sobotu v neděli a v pondělí (i jako vedlejší pracovní poměr).

Zájemci nechť se přihlásí u agentury P.R.A.H.A. (Aleš Brotněk) Valdštejnské náměstí, Pha 1, tel.513, linka 494.

• Na adresu BISERICA CRESTINA BAPTISTA, Str.Aurel Vlaicu 3, Petrosani, Romania 2675 je možné posílat balíčky oblečení (hlavně dětského).

• **HOVOŘÍ MILOŠ ZEMAN.** Kruh nezávislé inteligence pořádá dne 22.3.1990 v 18:00 hod. přednášku prognostika ing.Miloše Zemana na téma Stav a perspektivy čs.společnosti. Místo konání: posluchárna č.266 Strojní fakulty ČVUT, Praha 6, Suchbátarova 6. Na přednášku jsou srdečně zváni i nečlenové Kruhu, zejména studenti.

• **PRAHA NAHLAS** (jak vypadá životní prostředí v Praze a co s tím). Nezávislé iniciativy sdružené v ZELENÉM KRUHU (Pražské matky, České děti, Obecní dům, Společnost Praha, Ekobulletin...) pořádají ve středu 14.3. v 17 hodin shromáždění na Staroměstském náměstí. Bude věnováno pražskému vzduchu, vodě, zeleni a památkám.

• **SKLEPNÍK.** Časopis vydáváme ve východních Čechách od dubna 1988, zatím vyšlo jedenáct čísel. Orientujeme se na publikování literárních, hudebně-publicistických, náboženských a politologických textů, které mají své stálé rubriky: k současnosti, próza, poezie, rozhovor, historie, křesťanství a jiné. Chceme, aby si náš časopis, doplněný fotografiemi a kresbami, zachoval svou dosavadní podobu. Prostor zde dostanou i začínající autoři, případně ti, kteří nemají možnost publikovat. Sklepník budeme vydávat 3-4x ročně. Přibližná cena 40 Kčs. Mimo to bude vycházet i "knihovnička časopisu Sklepník". Kontaktní adresa: František Pavel, Žerotínova 1553, Hořice v Podkrkonoší, 508 01.

• **ZPRÁVY Z ARTFÓRA.** Členové se scházejí každou středu od 17 do 19 hod. v bytě u Broka Holečka, Dejvická 46 (kino Svornost), první patro, č.8. K máni jsou některé starší Jazzpetyty, Situace a Co samizdat dal. Artfórum stále nemá vlastní sídlo, a tak členové komunikují jako před 19 lety, když začínali v Jazzové sekci. Dlužno dodat, že za komunistů to dotáhli až k jednopatrovému, legendárnímu domečku v Praze 4. Nedošlo ani k rehabilitaci Jazzové sekce. V podstatě je stále na indexu podle zákona 126/68 Sb. Kdesi u soudu se váli zabavené věci, mnohé rozkradla již v osmdesátémšestém

bezpečnost (např. román Bohumila Hrabala Obeluhoval jsem anglického krále) a chybí stovky pásků a fotografií. Ještě loni v létě napadl národní výbor Prahy 4 členům výboru sekce po třech tisících pokuty za pokračování činnosti, takže částky byly ještě měsíc po revoluci poutivě sráženy. Tentýž národní výbor dosud neodpověděl na stížnost předsedy sekce a Artfóra, týkající se zvrle z druhé poloviny 80.let (smrt Josefa Kupky, odstranění pomníku k osvobození republiky a 40. výročí vzniku OSN, skandalizace členů, nezodpovězení dotazu, kam se poděly zabavené věci atd.). Artfórum, které navazuje na Jazzovou sekci, nehodlá nechat tyto případy usnout. Stejně jako případ z Národní třídy, jehož

původci mohli být usvědčeni již první měsíc. Stačilo, aby se vyšetřování ujal dr. Josef Průša, Petr Cibulka, John Bok a pár zkušených. Na nabídku Artfóra však ona televizní vyšetřovací skupina z federálu nereagovala. Naopak - ale to je jiná. Do tisku Artfórum zadalo hry Václava Havla (autor je věnoval zdarma), připravuje se druhý členský zpravodaj, seriál přednášek o sovětské a ruské literatuře a v polovině dubna se plánují v Edenu tři koncerty. (SPA)

• OHROŽENÍ JE PŘÍLIŠ VÁŽNÉ.

Znepokojení stavem památek, urbanistických struktur, obecným poklesem vzdělanosti a i nadále zcela reálným trendem dalšího úbytku hodnot, dokonce ve zvýšené míře, vydali historikové umění, architekti a restaurátoři

dne 19.2.1990 Prohlášení, v němž požadují: 1. Znovuvybudování centrálně řízené soustavy památkové správy s výkonnou pravomocí. 2. Podřízení rekonstrukcí a oprav památkových objektů zvláštnímu stavebnímu řádu ministerstva kultury. 3. Zvýraznění trestních postihů při poškození památky či zanedbání povinné péče, a to i při narušení interiérů a jejich zjevných i skrytých součástí. 4. Zakotvit do nového zákona o památkové péči definici památky ve smyslu zákona č.22 z roku 1958, neboť památka je rozeznávána teprve vývojem poznání. 5. Důsledně trvat na evidenci i zanikajících nebo přemísťovaných památek. (18 podpisů)

KDO SI PŘISVOJOVAL MOC, MUSÍ NĚST I VINU

Komunistickou stranu jsme po zásluze zbavili zákonných výhod, zbavili jsme ji ozbrojené moci, ale do voleb přijde jako strana nejbohatší a pro volební kampaň nejlépe vybavená. V dnešní tíživé situaci, do které nás dovedlo bývalé komunistické zřízení, nevidíme žádnou snahu hlavních viníků o nápravu situace. Proto žádáme navrácení majetku KSČ, který v žádném případě nepovažujeme za její, společnosti, kterou zastupuje vláda národního porozumění. Argumentaci, že majetek získala KSČ svými členskými příspěvky nepovažujeme za podloženou, neboť podle logického úsudku nemohly tyto příspěvky pokrýt ani mzdy a provozní náklady rozsáhlého aparátu této strany. Proto žádáme, aby KSČ předala nejpozději do 31.3.1990 "svůj" majetek státu, tj. vládě národního porozumění. Navrhujeme, aby KSČ byl

ponechán majetek na průměrné úrovni ostatních politických stran. Žádáme, aby KSČ do 31.3.1990 vydala všemi možnými sdělovacími prostředky a na naši adresu jednoznačné stanovisko k této výzvě. Žádáme FS, aby do 10.dubna projednalo a schválilo zákonné opatření pro zestátnění majetku KSČ, pokud ho sama neodevzdá. Žádáme federální vládu, aby okamžitě vydala nařízení k zmrazení majetku KSČ tak, aby jím KSČ nemohla nadále disponovat, případně s ním spekulovat. Vyzýváme všechna OF, všechny odborové organizace k podpoře těchto požadavků. Vyzýváme všechny pracující občany Československa, aby svou podporu vyjádřili VÝSTRAŽNOU GENERÁLNÍ STÁVKOU dne 11.4.1990 od 11.50 do 12.00 hod., která bude zakončena houkáním sirén. (z Výzvy OF ČKD Polovodiče občanům)

ZKOUŠKA Z AKTUALIT

Lagos, 8.ledna 1986. Záznam:

"Dne 6.ledna probíhala na OBO za účasti s.velvyslance, s. předsedy, s.vedoucího OBO a za účasti všech pracovníků OBO diskuse k nedávno vyhlášenému rozpočtu Nigérie na rok 1986 a z toho vyplývající závěry pro čs.-nigérijské obchodní vztahy. Dále bylo v diskusi hovořeno o přípravě XVII.sjezdu KSČ, 15. a 16.plénu ÚV KSČ, vystoupení s.Bilaka na 16.plénu ÚV KSČ a na mezinárodní teoreticko-praktické konferenci k 15.výročí dokumentu Poučení.

Během této diskuse jsem projevil naprostou neznalost událostí v přípravě XVII.sjezdu (ani kdy bude), 15. a 16.pléna, vystoupení s.Bilaka, stejně jako neznalost vedoucích představitelů strany a vlády. Na svoji omluvu nemohu nic uvést, měl jsem dostatek času, nevěnoval jsem však těmto klíčovým otázkám pozornost. Plně si nyní uvědomuji velikou závažnost svých nedostatků a učiním vše, abych v co nejkratší době sjednal radikální nápravu."

Připadá vám dnes tento text komický? V roce 1986 byl míněn nesmírně vážně. Po schůzi, která se konala na obchodním oddělení (OBO) v Lagosu a které se účastnil i čs.velvyslanec v Nigérii, byli "viníci" (ignoranti, kteří neznali tyto závažné skutečnosti) donuceni podepsat výše uvedený text. Kdo přišel přezkoušet zaměstnance OBO a v rozčilení nad jejich "neznalostmi" sestavil tento text a ponechal si jednu z podepsaných kopií pro Strýčka Přihodu? Byl to někdo, kdo již tehdy jasně předpokládal, že jeho vlastní podpis by mu jednou nemusel prospět, či sám tušil, že je to poněkud "silná káva" i na tehdejší dobu? Nebyl to nikdo jiný než současný náměstek ministra zahraničních věcí pan Evžen Vacek. Není sice

podepsán, ale lidé kolem něj nemají tak krátkou paměť, co se týče jeho postojů, názorů, jednání.

Nevěřím, že člověk, který pod pohrůžkou tvrdých sankcí svolal čs. experty z celé Nigérie do hlavního města (na jejich náklady) za účelem májových oslav, bude nyní příliš horovat pro demokratickou společnost. Nevěřím, že člověk, pro kterého byly vyhlášky sovětského vyslanectví téměř svaté, má tak opravdový zájem prosazovat odchod sovětských vojsk z našeho území, což je nyní jeden z jeho hlavních úkolů na FMZV. Možná, že za ty tři roky změnil své názory. Které jsou však ty, jimž on sám opravdu věří?

-mla-

KULTURA VERSUS KORUNA

Hovoří-li se dnes o kultuře, stojí proti sobě dvě skutečnosti. Neutěšený stav kultury na jedné straně a údajně solidní výdaje pro její potřeby na straně druhé.

Když přehlížíme současnou situaci kulturních institucí, jejich síl, hmotný stav památek, rozsah a úroveň místní kultury, je to pohled smutný, volající po nápravě. Citujme (podle příspěvku V.L.Pistoriuse, předneseného na setkání Klubu nezávislé inteligence dne 26.2.): Státní knihovna ČSR se nalézá v situaci, kdy by pro zabezpečení knižního fondu a optimálního rozsahu služeb potřebovala 1,5 miliardy Kčs; Archiv hl.m.Prahy není schopen od roku 1960 přijímat nové přírůstky, zabezpečovat je a spravovat; rozsáhlé a bohaté sbírky Národního muzea jsou trvale ohroženy nebezpečím havárie inženýrských sítí budovy a v muzejním oddělení časopisů jsou přírůstky od r.1970 jenom v balících, protože na regálech pro ně není místo, a jsou tedy prakticky nepůjčovatelné; v Praze je řada nehrajících divadel - Tylovo, Komorní, Komedie, Hudební v Nuslích, přičemž za 50 let byla v hlavním městě postavena jediná nová divadelní budova; v ohrožení jsou památkově chráněné městské celky Kutná Hora, Olomouc, Český Krumlov. To je přirozeně jenom výběr z výběru křiklavých případů zanedbání péče o národní kulturní majetek. Přitom dnešní trend tak, jak byl nastoupen, povede zřejmě k další devastaci, a to pod hrozbou "ekonomismu". Na kulturu budou velmi malé dotace (ve srovnání s potřebami), podle všech náznaků menší než dosud.

S uvedenými skutečnostmi je v (zdánlivém) rozporu nečekané zjištění: podle vlády rozpočet na kulturu neobyčejně vzrostl. V rámci výdajů na společenskou spotřebu nejrychleji stouply výdaje na zdravotnictví a na kulturu hned na druhém místě. Přitom výdaje na společenskou spotřebu vzrostly podle zprávy vlády ČSSR federálnímu shromáždění vůbec nejvíce ze všech položek státního rozpočtu.

Než ekonomové a finančníci budou moci ulehčeně říci "tak vidíte, co byste vlastně chtěli" a než pracovníci kultury zase zahanbeně zalezou do kouta, je třeba si položit několik otázek. Jak byly a jsou v rámci resortu rozdělovány investice a prostředky? A byly tyto prostředky skutečně vždy spotřebovány v tomto resortu? Nebyly z různých, zatím málo známých důvodů vráceny nebo přesouvány jinde? Kým a na co byly konkrétně vynaloženy? Jak souvisí stoupající výdaje na kulturu s cenami např. za stavební práce při budování stánků kultury či s cenami za tvorbu expozic a výstav? Jsou porovnávány s výdaji na kulturu také její zisky a odvody do státní pokladny,

zejména u uměleckých agentur?

A z druhé strany: je v samotné oblasti kultury dostatečně prověřena účelnost a skutečná efektivnost resortních institucí a různých ústavů, počtu zaměstnanců, nákladů na státní výzkumné úkoly (nejen absolutně, ale zejména vzhledem k jejich výsledkům)?

Zdá se, že jednak se v kultuře značné množství peněz bez užítu ztrácí (právě cenami, které kultura sama nemůže ovlivnit, prodražováním z prodlení ap.), jednak se prostředky zřejmě nedobře rozdělují. Pouhý odkaz na "čestné" druhé místo kultury ve stoupajících státních výdajích evidentně bez dalšího vysvětlení nestačí. Ministerstvo kultury by mělo předložit analýzu finanční situace. Taková analýza by jistě byla užitečná, pro mnohé překvapivá, a snad by pomohla těm, kteří to nejvíce potřebují.

Není tajemstvím, že lépe na tom v posledních 40 letech byli v kultuře ti, ze kterých šlo více či méně snadno udělat služebníky ideologie. Svou oslavu "dance macabre" komunismu si dali - v rámci možností - zaplatit. Hůře na tom byly památky minulosti, které už ze své podstaty svědčily o tom, že ke "stvoření lidstva" nedošlo až v roce založení KSČ, tedy např. kostely, hrady a zámky a historické doklady uložené v muzeích, galeriích, knihovnách, archivech atd. Tady by se měla změna společenské situace nejvíce projevit. Ostatně ze sbírkových fondů těchto institucí se pořádaly a budou pořádávat velkolepé exhibiční manifestace o staleté národní kultuře, tradici, o talentu a umu našich národů atp. Samozřejmě, že náklady na takové akce kromě jiných příčin stoupají také proto, že vydobýt z rozpadajících se a ochromených institucí např. výstavu na evropské úrovni je stále pracnější a dražší.

Řešení zoufalé situace kulturních institucí však nelze vidět jen ve zvýšení státní finanční podpory. Mnohé by usnadnila větší suverenity institucí a možnost svobodného nakládání s finančními prostředky, což by většinou vedlo k jejich hospodárnějšímu využívání. Taková změna není otázkou složitých zákonných úprav, ale spočívá v racionálnějších uspořádání vzájemných vztahů mezi zřizovateli (ministerstvo kultury, ministerstvo vnitra, národní výbory) a kulturními zařízeními. Podněty k tomu už od řady institucí vzešly a na jejich využití a správné akceptaci záleží v posledku více než na dílčí změně v počtu procent státního rozpočtu, která případnou kulturu jako celku.

Milena Sráňová

SETRVAČNOST?

Nebylo by divu, kdyby se v současné době vyskytla jistá alergie na výročí, pomníky a sebrané spisy. Zdá se, že inflace těchto položek nevznikla až po roce 1948, ale že její základ se dá vysledovat na konci třicátých let, jak je patrné z fotografií, zobrazujících pomníky a portréty T.G.Masaryka soustředěné za německé okupace v nějaké továrně a určené k rozlití. Patrně byla upoutána pozornost více na osobu TGM než na názory a myšlenky, které prosazoval a hájil. Myslím si, že by v dnešní době ke svému výročí více uvítal otevření sběry pro použití tužkové baterky než erotický rituál vztyčení a odhalení své sochy. A to již vůbec nemluvím o měřítku. Koho již tentokrát napadlo dělat žijícímu člověku čtyřmetrové

PANOPTIKUM

Jsem invalidní důchodce - schizofrenik. Prošel jsem léčbou v našich psychiatrických léčebnách (PL). Dnes se mnoho píše o nelidském zacházení v NVÚ, chci upozornit, že našich PL se to týká přinejmenším ve stejné míře. Nemohu psát o všem, co jsem tam viděl - bylo by to příliš dlouhé, a kdo dokazuje mnoho, přesvědčivě nedokáže nic. Navíc je to již skoro deset let a některá jména si již nepamatuji. Tedy ve stručnosti: v PL Choceň jsem dostával elektrické šoky - při nich si mnozí pacienti zpřetrhají zádomové svalstvo nebo si pošramotí obratel (mému příteli V.N. při el.šoku zlomili obratel a je v invalidním důchodu na páteř). Velice poškozují paměť: v Pardubicích jeden mladý pacient po elektrickém šoku zapomněl číst a psát. Pacienti šoky nechťejí a bojí se jich, jenže jim to není nic platné. V Pardubicích jsem byl svědkem bití starších pacientů zřízenci. Na mém pokoji onemocněl jeden starší pacient zápallem plic, potom už jen chrčel a byl v bezvědomí - vůbec nic s ním nedělali. Asistovala MUDr.Š. - vždy mávla rukou a řekla: "To je dobrý." Nakonec ho někde převezení, asi na plicní, nejspíš aby jim neumřel na oddělení. I tak je dost podivné, že o člověka, který má zápal plic a je v bezvědomí, se nikdo nestará a nepřeveze ho ihned na specializovanější oddělení.

Ošetřující personál tam vyžadoval od pacientů naprostou servilnost, choval se k nim jako k méněcenným a ponižoval je. Dal-li někdo najevo sebemenší nespokojenost, klasifikovali to jako rozrušení a zhoršení zdravotního stavu a přidali mu na "lécích". Tam mi byl injekčně podáván moditen (primářem R.). Po moditenu je člověk celý ztuhlý - nemohl jsem hýbat hlavou ani očima a mluvit jsem mohl jen s největším úsilím. Vyvolává silné depresivní a rozkladné pocity. Když se mi podařilo dostat se na víkend domů (v případě, že jsem se choval naprosto podle představ ošetřujícího personálu), chodil jsem na hřbitov a tam mezi náhrobky mi pomáhalo vědomí, že sebevraždou člověk unikne ze všeho. Ostatně sebevraždy v PL nebo ve spojitosti s nimi nejsou zcela ojedinělým jevem - vždy se to zdůvodňovalo tím, že šlo o psychopata a že měl k tomu sklony. Jestli je možné dohnat někoho k sebevraždě chemickými prostředky, o to se nikdo nezajímal. Moditen (byl-li to moditen - prý občas v PL provádějí pokusy s novými "psychoterapeutickými" látkami) se nemá kombinovat s jinými neuroleptiky, a přesto mi k němu primář R. s MUDr.H. naordinovali plegomazin, někdy 300 g, někdy 400 g. Vždy to zdůvodnili tím, že se můj zdravotní stav zhoršil - to když jsem si stěžoval, že mi moditen dělá zle, nebo kvůli "kážeňským" přestupkům. ... Jednou jsem po těchto dávkách omdlel, změřili mi tlak

a tep a řekli, že to přežiju - a píchli mi dalších 100 g plegomazinu.

Někdy jsem opravdu myslel, že se z PL živý nevrátím - naznačili mi, že mě převevou do Havlíčkova Brodu. Zredukovali mě na chodící, žrací a srací bioautomat, a nejen mě - lidé tam vypadají jako voskové mechanické figuríny, proto jsem tento článek nazval "Panoptikum".

Že se v PL likvidují staří lidé, je známo, viz případ litomyšlského domova důchodců. V tomto domově pracovala jako vedoucí manželka svitavského primáře PL Ř. a okrádali důchodce na jídle i jinak (barevný televizor vyměnili za černobílý apod.). Když si někdo stěžoval, přijela ze Svitav sanitka, primář Ř. napsal diagnózu "Marasmus senilis" a dotyčného odvezli do Havlíčkova Brodu, odkud není návratu. Jedné důchodkyni se odtamtud podařilo dostat jen díky tomu, že měla známého vysoce postaveného stranického činitele. Vyšetřovalo se to, zmínilo se o tom i Rudé právo, ale nic se nestalo. Vedoucí Ř. převedli do jiného domova důchodců a primář Ř. je nadále primářem. Nejenže ho nesoudili a nevzali mu lékařský diplom, ale nechali ho nadále primářem, i když šlo o evidentní porušení Hippokratovy přísahy, zneužití funkce a rozkrádání.

Když jsem vyšel z PL, dal jsem si slib, že kdybych tam měl jít ještě jednou, radši se zabiju. Ještě dlouho se mi o PL zdály strašidelné sny - proto jsem rád, že je u nás s neostalínismem konec. Myslím, že velké úspěchy našich PL (co se týče procent uzdravených) se zakládají na strachu. Každý, kdo tam přijde, pochopí za nějaký čas, o co tam kráčí, a začne tvrdit, že je mu dobře, jen aby se odtamtud dostal a potom si své problémy nechá radši pro sebe, jen aby se tam nedostal znovu.

Zajímalo by mě: Je pravda, že nás vyloučili z mezinárodní psychiatrické asociace? A proč?

Měly PL spojení s ministerstvem vnitra?

Spáchá každý pátý pacient po dlouhodobé aplikaci moditenu sebevraždu? Jaký má moditen a jiné léky používané v PL celkový dopad na zdraví a psychiku?

Co všechno se může stát při elektrickém nebo inzulinovém šoku a jak to s používáním šokové léčby vypadá jinde ve světě?

Budou ustanoveny komise, které přešetří činnost PL, zvláště oblastních, kam se dávají lidé na doživotí?

Budou vůbec někdy souzeni ti, kteří porušili Hippokratovu přísahu a provinili se proti lidskosti?

Nebo se jménem sametové revoluce nestane nic a volání po spravedlnosti se označí za pomstychtivost?

Aleš Rovenský



REVOLVER REVUE
nezávislý magazín
vychází v Praze

pomníky? (DeGaulle, Churchill vyvedli stát i národ z extrémní krize a kupodivu nikde hromadně nestraší jejich portréty či sochy - dlužno připomenout, že jen co pominulo nebezpečí pro Anglii, tak superzasloužilý Churchill prohrál volby).

Postaví-li se pomník, ovlivní to obyvatele v orientaci prostorové a časové. Ke každému pomníku patří výročí, k výročí se splňují závazky, dokončují stavby a jeden rituál následuje na základě předchozího, jen aby se nemuselo moc přemýšlet. Jak situace nyní vypadá, ceremonie budou pokračovat. Přimlouval bych se alespoň za to, aby byly osazovány pouze staré sochy TGM, a to do původních prostor, a nové pomníky aby nenahrazovaly staré na nyní osiřelých komunistických kulturních místech, která jsou jistým způsobem postižena, a aby nebyly realizovány stejnými sochaři a architekty, jak jsme toho již nyní svědky. Zároveň bych se chtěl pokusit otevřít otázku v tom smyslu, zda v civilizované demokratické společnosti, kde, jak se domnívám, ze střetu různých názorů nakonec vyplyne rozuzlení toho či onoho problému, není hromadné stavění pomníků jedné osobě anachronismem.

Michal Blažek

PERMANENTNÍ OBRANA LIDSKÝCH PRÁV

Do funkce ústředního ředitele ČTK byl nedávno jmenován ing. Petr Uhl, bývalý politický vězeň, jeden z prvních signatářů Charty 77 a člen Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS). Ve vězení strávil devět z posledních dvaceti let. Na počátku 70. let dostal čtyři roky za svou činnost v Hnutí revoluční mládeže, v roce 1979 pak pět let v procesu se členy VONS. K tomu je třeba připočítat nesčetné "osmačtyřicítky", tj. dvoudenní zadržení, které ho - stejně jako ostatní známé disidenty - monotónně čekaly před každým výročím, státním svátkem, zahraniční návštěvou. Naposledy byl zatčen v listopadu minulého roku - za "šíření poplašné zprávy". Naštěstí si poseděl už jenom týden.

Celou normalizační éru byl Uhl oblíbeným terčem Rudého práva. Komunisté ho barvitě líčili jako nebezpečného teroristu, jehož cílem je minimálně státní převrat. Za své články si RP dokonce jednou vysloužilo žalobu pro nactiutrhání a proces navzdory "předrevolučním" časům prohrálo...

A dnes s tebou tytéž noviny dělají rozhovor. Jaký je to pocit, po tom všem?

- Ambivalentní. Je ale pravda, že lidé, kteří na mne nejvíc útočili - třeba pan Kojzar nebo paní Boudová - už v Rudém právu nejsou. RP má dnes jiné tóny a domnívám se, že je správné na některé věci zapomenout. Proto jsem jim také ten rozhovor poskytl.

Zapomenout je asi nesprávný výraz. Mám dojem, že na současně nedůvěře, kterou ke komunistům cítí naprostá většina lidí, není vůbec nic divného. Po těch čtyřiceti letech, které máme za sebou. Ale nedůvěra přece neznamená diskriminaci, jak to stráničí ideologové rádi překládají. I na tohle ve tvém rozhovoru s RP přišla řeč. Mluvil jsi o tom, že jste o diskriminaci komunistů jednali na kolektivě mluvčích Charty 77 a že máte z podobných trendů obavy. Mohl bys mi prozradit konkrétní příklady nějaké protikomunistické represe? My v redakci se spíš dovidáme o opačných problémech: o pokračující vládě stalinistických mafí, které se v mnoha případech ani nesnaží přemalovat vizáž. Hlavně na malých městech a vesnicích je to pořád ještě spíš aktivní nekomunista než komunista, kdo se musí bát.

- Řekl bych, že ve společnosti dnes dochází k obojímu: jak k tendencím diskriminovat lidi, kteří bývali nebo jsou v komunistické straně, tak k tendencím, o kterých mluvíš ty. Dosavadní čachry bývalých funkcionářů a byrokratů okresního formátu jsou jistě velkým problémem, ale domnívám se, že tahle mafie, v níž byly a částečně dosud jsou propojeny prokuratury, Státní bezpečnost s okresními národními výbory, řediteli velkých podniků a významnějšími hospodářskými pracovníky, že tato mafie je postupně likvidována. Ne všude se to samozřejmě daří provést rychle a musíme se snažit, aby ten proces byl dokončen - tzn. aby všichni ti lidé odešli ze svých míst a aby vykonávali funkce, na které opravdu stačí. Z druhé strany - i když to teď, bohužel, nemohu dokumentovat - jsou dnes lidé hodnoceni nejenom podle svých činů, ale i podle zbabělých postojů; za to, že patřili ke KSČ a že se s pomocí strany vyžehli o pár přiček

výše ve společenském zařazení. Podle mého názoru by byla chyba, aby pouze kvůli tomu ztrácel dnes někdo své základní zaměstnání. Nevím o žádném konkrétním případě tohoto druhu, ale atmosféra v mnohých oblastech republiky je těmto náladám příznivá. Chápu to - lidi mají vztek, do hry se vkládají emoce a tak dál. Ve svém rozhovoru pro RP jsem chtěl říct, že ten první boj - rozbít okresní a krajskou mafii - vidím dobře. Nepochybně ho vyhraje. Ale domnívám se, že Charta 77 je povinná bránit za každou cenu tomu, aby byl někdo diskriminován za své politické přesvědčení. Jinak bychom popřeli celé naše dvacetileté úsilí.

To je sice pravda, ale tady jde přece o něco jiného. Mluví se o napadání komunistů a lidé jsou svědky toho, že napadání a vyhazování z práce jsou spíš ti, kteří s komunisty nesouhlasí, kteří vedou ten "první boj". Mluvil se o partnerství a rovných šancích pro všechny, ale KSČ má pořád neregulérní náskok, kterého se nemíní vzdát: léta budované struktury, nakradený majetek atd. Včerejší likvidátoři a kádrováci zase bez zábran troubí do útoku, aniž by to kteroukoli z dalších "rozhodujících sil" na politické scéně nějak znepokojovalo. Proto se nemůžeme divit, že takový přístup v lidech vzbuzuje napětí a obavy.

- Já považuju KSČ za odepsanou a v současné době ji do voleb nedávám žádné šance. Je to samozřejmě jenom hypotéza, ale myslím si, že nepřekročí pětiprocentní klauzuli a že nebude zastoupena v parlamentu. Větší naději na přežití má zřejmě Československé demokratické fórum, které sdružuje vyloučené komunisty a ty, kteří neměli tak velkou odpovědnost za to, co se dělo v KSČ a co tato strana prováděla. Pokud jde o materiální základnu komunistů, souhlasím, že by jejich majetek měl být vrácen společnosti, ale mám za to, že to bude práce až pro demokraticky zvolený parlament. Některé věci jde samozřejmě řešit hned - třeba dosavadní náklad Rudého práva. 900 000 kusů denně považuju za skandální číslo. Tohle by šlo napravit regulací přidělu papíru, která by vycházela z průzkumu obliby jednotlivých novin a časopisů.

Mluvil jsi o obavách lidí a máš pravdu. Lidé dnes mají strach ze spousty věcí: z krizových jevů uvnitř hnutí občanských fór, z aktivizace příslušníků starých mafií, z neznámé budoucnosti. Bohužel, úměrně tomu, jak se rekonstruovaly státní orgány - vláda, parlament, prezidentský stolec, zmizela i počáteční aktivita veřejnosti. Lidé myslí, že teď už za ně ty problémy někdo vyřeší, že jsme v normálních poměrech. Nejsme. A chtěl bych, aby si každý uvědomil, že v "normálních" poměrech nikdy nebudeme, vždycky bude záležet na nás, na našem angažmá. Ale politická kultura se musí budovat postupně. Za posledních 40 nebo spíš 50 let jsme odvykli žít v demokratické společnosti.

Co se týče nerovných šancí. Nezávislé informační prostředky, ať už NTS, VIA, agentura Radost, Vokno a další, mají rozhodně nárok na určitou státní podporu, protože stát v této chvíli paradoxně zastupuje celou revoluci. Nabízím vám, abychom o tomhle problému začali jednat s novým ministrem, Vlado Příkazským, který je pověřen starostí o tisk. Jde totiž o věc zásadní důležitosti. Jak vláda, tak KC OF dnes nezbytně potřebují kritické zrcadlo. A to jim může poskytnout jediné nezávislé tisk, který tady není jen od toho, aby o něčem informoval, ale aby něco ve společnosti prosazoval. Všiml jsem si, že existuje jistý souzvuk v uvažování jinak ideologicky opačně orientované kritiky a toho je třeba využít. Představuje to dobrý základ pro - teď budu trochu patetický - budování demokracie s velkým D.

Třináct let byla základem pro tuhle stavbu Charta 77. Stál jsi u jejího zrodu a celých třináct let jsi byl jedním z jejích motorů. Jak dnes vidíš budoucnost této nejnámější a nejvýznamnější občanské iniciativy poválečného Československa?

- V současné době je Charta 77 tak trochu popelkou. Je to dáno tím, že se otevřelo tolik jiných možností, kde lidé mohou realizovat své ambice a představy. Dříve se aktivní jedinci uchylovali k Chartě, protože prakticky žádný jiný svobodný prostor neexistoval. Dnes se zdá, jako by v první euforii z nových atraktivních šancí lidé na Chartu zapomněli. Já ale vkládám hodně nadějí do 18. března, kdy se uskuteční celostátní shromáždění signatářů. Bude to přirozeně nostalgické setkání, ale možná tam spousta z nás najde opět společný jazyk, který nemůže být ničím jiným než jazykem lidských práv. Snad se nám podaří převést tuto společnou řeč na otázku voleb, na současnou orientaci a činnost KC OF, které bezesporu prochází určitou krizí. Doufám, že po tomhle setkání se mnozí k Chartě opět vrátí a učiní z ní základnu své společenské aktivity.

Já se už dlouho zabývám myšlenkou, že by se Charta, VONS, Nezávislé mírové sdružení, Klub právní podpory a další měly spojit doslova pod jednu střechu. V Praze by měl stát dům, kde by každá z těchto institucí měla své místnosti, svou placenou sekretářku a při zachování rozdílů, jaké mezi nimi jsou, by velmi úzce spolupracovaly. Tedy jakýsi "Dům lidských práv". Samozřejmě je nutné, aby souběžně s tím zanikl Výbor čs. veřejnosti pro lidská práva a humanitární spolupráci. Já aspoň doufám, že zanikne. Stálo by možná za to, podívat se, zda je tenhle spolek stále ještě placen státem. Spojené iniciativy budou pak působit jako korelativ i proti nové vládě a KC OF, budou důsledně upozorňovat na všechna porušování lidských práv. Od konkrétního konfliktu pana X. s nějakou institucí až po konceptní záležitosti, jako je třeba zajištění práv národnostních menšin apod.

To je projekt západního typu - institucionalizace lidskoprávní otázky. Ale mě zarazila jiná věc. Jak málo odezvy našel v našem nově se rodícím veřejném životě ethos Charty 77, pěstovaný 13 let.

Jak rychle přestali bývalí disidenti a dnes vysocí státní funkcionáři sázet na takové hodnoty jako je otevřenost, demokratičnost, nadstraničnost. Ochota, s jakou se ve své práci obrátili ke starým vyzkoušeným schématům kabinetu, je překvapivá.

- Ethos Charty byl bohužel v nejlepším případě spjat s několika stovkami lidí. A ti ho nedokázali vtisknout mohutnému občanskému hnutí, které tady máme dnes. Dokonce i čelní představitelé Charty propadají ve víru událostí určitěmu politikaření. I když na druhé straně doufám, že dědictví iniciativy CH 77 v našich snahách pořád obsaženo je. Bez tohoto dědictví a bez účasti chartistů na veřejném životě by vše bylo podstatně horší.

Jedním z těch "bývalých disidentů", kteří dnes stojí na vysokých státních postech, jsi i ty. Už zhruba patnáct dní pracuješ jako ústřední ředitel ČTK. Na rozdíl od některých jiných jmenování nelze to tvé po stránce odbornosti nijak zpochybňovat. Dvanáct let práce v Infochu a dva roky ve Východoevropské informační agentuře mluví samy za sebe. Přesto je rozdíl vést malou nonkonformní jednotku a obrovskou organizaci, obříženou navíc všemi hříchy minulosti. Máš nějakou koncepci na zvládnutí takového giganta?

- Zdědil jsem ČTK, která byla až do února loňského roku spravována panem Svěřčinou. Pan Svěřčina zde působil 41 let, z toho 17 ve funkci ředitele. Byl napojen úzkými kontakty na ÚV KSČ a na celostátní mafii. Z agentury si udělal svůj soukromý pašalík a tak se nemůžeme divit, že to vypadalo, jak to vypadalo: pro úzkou vrstvičku stranických a státních mafiánů fungovala ČTK jako skutečná informační kancelář, pro ostatní pak jako kancelář dezinformační.

Současný zákon o ČTK je naprosto nevyhovující. Chtl bych, aby budoucí tisková kancelář byla v přímé úměře své závislosti na státu závislá na parlamentu a ne na vládě republiky. Vlady přicházejí a odcházejí a v žádném případě nejsou tak přímými reprezentanty společnosti jako parlament. Já chci řídit ČTK v duchu otevřenosti, tolerance a v duchu demokracie. Míra, jakou by měli řadoví zaměstnanci ovlivňovat chod podniku, by měla být daleko větší než dosud. Nepřišel jsem na nové místo sekat hlavy. Řekl jsem jasně, že z ČTK neodejde nikdo jen proto, že byl příslušníkem komunistické strany, nebo proto, že chválil představitele minulého režimu a hanobil jeho odpůrce. Pokud jde o ty, kteří spolupracovali s rozvědkou a se Státní bezpečností, byli členy prověřkových komisí a vyhazovali lidi z práce, tam budu vyvozovat důsledky. I když i zde jsem pro určitou velkorysost, přesto někteří lidé budou muset odejít. Tohle prohlášení by mělo uklidnit více než 90% zaměstnanců ČTK. Na čem chci stavět, je až nepochopitelná láska k novinářskému povolání a k Četce jako k instituci, která se tam projevuje odshora od ředitelů až dolů po redakce. To mne velmi potěšilo.

Jsi jako ústřední ředitel ČTK informován lépe než my ostatní o činnosti parlamentní komise pro vyšetřování událostí ze 17. listopadu? Nemí mi jasné, proč tak halasně odstartovaná akce najednou pomalu mizí do ztracena. Viděno zvenčí, nejenže vyšetřování nijak nepostupuje, ale jsou dokonce tiše prouštěny osoby vzaté v této souvislosti do vazby. Ve vězení snad zůstal už jen Miroslav Štěpán. Takže on má být tím obětí beránkem, na kterého se hodí "chyby a omyly" posledních dvaceti let?

- O vyšetřování komise nevím nic bližšího. Vystoupil jsem před ní pouze jako svědek a s tím, co říkám, celkem souhlasím. Taký mi to není jasné.

Pokud jde o Štěpána, zarazí mne, že aspoň podle mých

informací jsou prý důkazy o jeho odpovědnosti za 17. listopad velmi slabé. Doslova mě irituje, že Štěpána obviňují z přípravy k trestnému činu zneužití pravomoci veřejného činitele. Dvanáct let jsme ve VONS bojovali za to, aby otázka přípravy k nějakému činu byla přehodnocena. To je sovětský výmysl, západní právní systémy hodnotí jako trestný teprve pokus, to jest započetí trestné činnosti. Já se domnívám, že Štěpán jednal ve své funkci nečestně a jsem ochoten označit ho za darebáka. Ale je otázka, do jaké míry je možné ho za to trestat. Mám za to, že by bylo lépe abstrahovat od politické stránky věci a udělat prověrku příjmů těchto lidí. Jsem si jistý, že jejich život neodpovídal ani tehdejšími zákonům a bylo by možno je stíhat např. za rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a za zneužívání finančních prostředků pro své soukromé potřeby. Samozřejmě trestnost některých činů zaniká dřív, některých později. Ale navrhuji vzít to tak od roku 1970 a prozkoumat činnost těchto veřejných činitelů počínaje Husákem, Bilakem, přes Štrougala, Jakeše a další. Podívat se na jejich aktivitu jak po stránce materiální, tak z hlediska dopadu jejich rozhodnutí na životy jednotlivých lidí: například uvěznění, ztráta majetku,

vyhnání do ciziny...

Myslíš, že je únosné zaměřit se jenom na ty, co už museli své funkce opustit a např. soudruha Adamce nebo Mohoritu z podobného účtování vynechat?

- Ne, těch dvou - a nejen jich - se to samozřejmě týká úplně stejně. Mluvím pouze o tom, že eventuální vyšetřování bude bohužel třeba tímto způsobem rozmělnit, protože trestní právo je konkrétní a bude tedy třeba brát pod lupu konkrétní případy. Řízení s nimi by se mělo zahájit co nejdříve, ale vzhledem k tomu, jaké orgány máme prozatím k dispozici, nevidím bližší termín než 8.6.1990 - datum svobodných voleb. Což samozřejmě neznamená, že bychom do té doby měli abdikovat na snahu po odhalení historické odpovědnosti. Tito lidé se nesporně velmi závažným způsobem podepsali na negativním vývoji minimálně posledních dvaceti let. Určit měru této odpovědnosti je úkol pro historiky. A právníci ať posuzují, jak byli díky tomu poškozeni jednotliví občané.

Děkuji za rozhovor.

(ptal se Ivan Lamper)

VÝZVA

Viktor Dedera, odsouzený na 10 let za §105 (špionáž), byl jedním z těch, za které se zasazoval Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, a jedním z těch, za které jste před časem manifestovali a volali po tisících: PUSTĚTE JE VŠECHNY! Mnozí z nich byli propuštěni v prvních týdnech revoluce, Viktor Dedera je však dosud ve vězení. Byl odsouzen jako "nepřítel společnosti a socialismu". Jestliže režim, který jej odsoudil, padl, pak mu obnovená společnost s každým dalším dnem věznění Viktora Dedery dává za pravdu a odsuzuje tohoto sedmadvacetiletého člověka vlastně podruhé.

Zasadte se za propuštění VŠECH politických vězňů! Viktor Dedera není jediný.

Napište Viktorovi (nebude-li do té doby na svobodě) alespoň k narozeninám.

Adresa: V.D. nar.10.3.1963, P.S.100, Ostrov nad Ohří 363 50

(Petr Payne, Společnost za veselejší

DOKUMENTY

Na začátku února zorganizovali občané Milovic, Lysé nad Labem a okolních obcí protestní shromáždění, na kterém požadovali urychlený odchod sovětských vojsk z našeho území. V provolání, které místní občanské fórum při této příležitosti zformulovalo, jsou uvedeny základní výhrady k dalšímu pobytu Rudé armády a dokumentovány ty nejvážnější škody způsobené jejím letovým tábořením v okolí uvedených městech. Jde zejména o zničení podzemních vod a kontaminaci zemědělské půdy, o divoké skládky nejrůznějšího odpadu a rozsáhlé zničení lesního porostu. Ale to není vše. Jak známo, v Milovicích operuje tzv. Velitelství střední skupiny vojsk a v celé oblasti je soustředěno obrovské množství vojáků. "To se neustále projevuje bezohlednými zásahy do pokojného života občanů," píše se v provolání OF. "Široké okolí obrovského vojenského areálu bylo fakticky přeměněno ve výcvikový prostor. Cvičné lety bojových letadel v malé výšce přímo nad Lysou n.L., přesuny tanků, těžkých transportérů a armádních kolon, to vše činilo a činí život občanů v této oblasti téměř nesnesitelným." V době, kdy na území republiky vládlo Poučení z krizového vývoje a sovětské jednotky byly tím pádem považovány za nedotknutelný symbol dočasné "bratrské pomoci", neměli občané postiženého území žádnou šanci na změnu daného stavu. Trvalo to dobře počítaných 21 let; proto se nemůžeme divit, že by celé

"střední skupině" už rádi konečně viděli záda. Těžko v tom hledat něco jiného, než prostou touhu mít už konečně klid. O to zajímavější je, jak podrážděně zareagovala na plánovanou akci druhá strana. Citujeme oficiální odpověď na oznámení o demonstraci.

Předsedovi NV města Lysé n.L.

2. února 1990

Koordináčnímu výboru OF města Lysé n.L.

Velitelství milovického útvaru Střední skupiny sovětské armády vyjadřuje protest proti připravované akci s utvořením živého řetězu kolem útvaru, pálením makety sovětského vojáka a bojové techniky. Považujeme tuto akci za nepřátelskou vztahům k sovětským ozbrojeným silám, za pokus destabilizovat situaci v místech dislokace vojenských částí Centrální skupiny vojsk. V případě pokusů o fyzické a morální napadání vojenských příslušníků Skupiny a členů jejich rodin, dalších provokací na jejich adresu, ze sebe snímáme odpovědnost za možné odvetné akce z jejich strany. O tomto jsme zplnomocněni Vás uvědomit jménem velitelství sovětské vojenské skupiny v Milovicích.

gen. Kuzněcov, pplk Stoljarov

VÁŽENÍ ČTENÁŘI A PŘÍZNIVCI!

Od příštího čísla začneme vycházet na 16 stranách velkého formátu, konečně ořezaném, na lepším papíru, v pozměněné grafické úpravě.

Budeme pokračovat ve stejném duchu, jaký znáte od prvních čísel Informačního servisu a doufáme, že nám zachováte svoji přízeň, kterou tolik potřebujeme.

Vzhledem k dvojnásobnému rozsahu bude nový týdeník stát 3.50 Kčs. Zvolili jsme pro něj jméno RESPEKT.

RESPEKT k druhému

RESPEKT k odlišnému

RESPEKT k jinému názoru...

RESPEKT

(Informační servis, tiskne Typografie, tiskařské závody Praha, vydává NEZÁVISLÉ TISKOVÉ STŘEDISKO, nakladatelství a vydavatelství: Michal Blažek, Jan Brabec, Marie Divišová, Jan Hrabina, Eva Kapitolová, Ivan Lamper, Eliška Meissnerová, Zbyněk Petráček, Jan Ruml, Ondřej Ryčl, Jaroslav Spurný, Milena Sršňová, Miroslav Šimáček, Lucie Šimáčková, Milena Šindelářová, Petruška Šustrová, Jáchym Topol, Barbara Veselá, Martin Weiss, Josef Zajíček.

Středisko vzniklo 18.11.1989 sloučením redakcí REVOLVER REVUE a SPORTu.

Adresa: NTS, Bolzanova 7, Praha 1, tel.22 19 60; fax: 222 304)

Hodiny pro veřejnost: čtvrtek 12.00-18.00

Návštěvy mimo tuto dobu jen po předchozím telefonickém ohlášení. Uveřejněné dopisy nevyjadřují nutně stanovisko redakce.

Uzávěrka čísla 50: 5.3. 15.00hod.

NEZAPOMEŇTE, ŽE JIŽ OD PŘÍSTĚ VYCHÁZÍ INFORMAČNÍ SERVIS POD NOVÝM NÁZVEM - RESPEKT - VE DVOJNÁSOBNÉM FORMÁTU ZA Kčs 3,50